

PROJEKT

ŽIVOT A ŘEMESLA V PRAVĚKU A RANÉM STŘEDOVĚKU V ZOO PLZEŇ

Zoologická a botanická zahrada města Plzně je ideálním místem k uskutečnění záměru přiblížení života našich předků formou ukázek a experimentů široké veřejnosti. Vzhledem k tomu, že většinu návštěvníků tvoří rodiny s dětmi, je možné přiblížit experimentální archeologii v replice pravěké výšinné osady a při oživených víkendech zábavnou formou.

Jde o populárně-vědecký projekt s aktivní účastí návštěvníků sloužící k poznání poznatků života našich předků. Jak pasivní formou prostřednictvím informačních panelů s obrazovým materiálem a odborným komentářem k jednotlivým historickým obdobím, tak i praktickými ukázkami pravěkých činností při oživených víkendech v pravěké vesnici.

Za tímto účelem chceme na místě dnešní pravěké výšinné osady opravit a v delším časovém horizontu nově postavit pravěké chýše s dobovou výbavou. Jako kulisu pro nastínění života lidí v pravěku.

V areálu vesničky se plánuje výstavba repliky pravěké chýše podle původní doložené technologie při použití dobové stavební techniky. Tato stavba bude průběžně dokumentována a prezentována veřejnosti.

V osadě bude dále zprovozněna dobová hliněná pec, zemědělská políčka a celá vesnička se v delším časovém horizontu oplotí dobovou dřevěnou palisádou.

Během pěti oživených víkendů v návštěvnické sezoně budou prezentovány komentované ukázky – techniky tkaní, rozdělování ohně, výroby a zdobení keramiky, vaření na ohni, výroby ozdob, drcení zrna a výroby mouky, výroby pravěkých nástrojů, výroby zbraní, štípání pazourku, zdobení kůže, zpracování dřeva, atp.

Chceme navázat na původní projekt, který počítal se zřízením stezky od výběhu pižmoňů a medvědů nahoru směrem k replice pravěké osady. Na této „historické stezce“ se plánují panely se základními informacemi o jednotlivých (pre)historických epochách lidstva – paleolit, mezolit, neolit, eneolit, doba bronzová. Některá období mohou být společně na jednom panelu (např. paleolit-mezolit, neolit-eneolit). Do prostoru repliky výšinné osady přijde panel, vztahující se k době halštatské. Panely, informující o mladších obdobích (latén, doba římská a stěhování národů, raný středověk), jsou plánovány v logickém pokračování stezky buď ve směru na Lüftnerku nebo k horní bráně. Informace a fotografie na těchto panelech přiblíží návštěvníkům atraktivní archeologické nálezy z Plzeňska (i nejbližšího okolí ZOO například z Plzně-Vinic, Radčic, Plzně-Roudné apod.). Při dlouhodobé absenci stálé expozice pravěku a raného středověku v Západočeském muzeu v Plzni se stezka stane ojedinělou příležitostí přiblížit návštěvníkům minulost regionu. Pramennou základnu na tyto panely zajistíme, vyhotovení a osazení předpokládáme ze strany ZOO.

V pravěké vesnici chceme také prezentovat repliky dobových archeologických nálezů. V rámci osvěty a přiblížení archeologie veřejnosti můžeme nabídnout odborně populární přednášky renomovaných odborníků v oboru.

V letošním roce se chceme věnovat nejrozpadlejší polozemnici (viz příložený obrázek, č. 1). Před začátkem „oživených víkendů“ budou na objektu provedeny nejnutnější opravy, aby byla zajištěna jeho bezpečnost a v neposlední řadě estetický vzhled. V podzimních měsících plánujeme tento objekt rozebrat a za dodržení historické autentičnosti znovu postavit. Podle finančních možností buď dodavatelsky nebo svépomocí. Po odstranění asfaltu se zajistí odvodnění nejlépe zachované chýše (č.4) do svahu, kde výtok zamaskujeme (drnem, kamenem). Konstrukci největší zadní chýše zpevníme, abychom zajistili bezpečnost do doby její plánované rekonstrukce.

Domy chceme během oživených víkendů postupně vybavit alespoň základním „nábytkem“, tedy lavicí u jedné ze zdí, lůžkem, případně stolem. V jednom z domů by měl být trvale umístěn vertikální tkalcovský stav. Uvažujeme o výrobě dveří, prozatím alespoň u jedné polozemnice. V rámci možností a času se pokusíme u staveb zakrýt nejviditelnější nepravosti, jako jsou trčící dráty a hřebíky, obnažené betonové základy atd.

Na jaře jsme zřídili za domy na špici „ostrožny“ dvě malá políčka a oseli je pšenicí špaldou, hrachem, čočkou a lnem.

Při oživených víkendech předpokládáme občasné zprovoznění kopulové pece. To vyžaduje předělat její zastřešení tak, aby se alespoň část nad

východem spalin dala při topení odnést. Pozůstatek jámové pece je možné zatím využívat nejspíše jako sklad suchého paliva, případně k míšení hlíny.

Ve vesnici postavíme při oživených víkendech repliku stanového pravěkého obydlí, takzvaný „Zubřík“. Umístíme ho tam jako zázemí pro účinkující, případně jako variantu pro komentované ukázky za horšího počasí.

V příštích letech (v horizontu 3-5 let) zrekonstruujeme či nově postavíme další stavby v rámci pravěké výšinné osady. Část osady bude obehnaná kůlovou palisádou. Pro ukázky v případě špatného počasí počítáme výhledově se zřízením otevřeného přístřešku.

Garantem provozu a oživení pravěké osady je občanské sdružení Oživená (pre)historie o.s., která zastřešuje spolupracující subjekty, a to Západočeské muzeum v Plzni, západočeskou pobočku České archeologické společnosti, Katedru archeologie FF ZČU v Plzni, oddíl experimentální archeologie Nezmar a další spolupracující zájmové organizace (Klub Augusta Sedláčka, sdružení Aštera a další). Občanské sdružení „Oživená (pre)historie, o.s.“ je sdružení nové, vzniklé na základě předkládaného projektu. Jeho členové pracují během roku v jiných zájmových sdruženích a odborných institucích. Většina účastníků projektu se v kulturní a zejména kulturně-historické oblasti dlouhodobě angažuje. Z nejdůležitějších akcí jmenujme např. zkušební oživený víkend v ZOO Plzeň ve dnech 18. a 19. září 2010, veřejnou přednáškovou schůzi k výročí 100. let od úmrtí významného plzeňského archeologa F. X. France (16. ledna 2010 – Západočeské muzeum) nebo populárně-naučnou publikaci „Příručka amatérského archeologa“ (Libri 2009), která byla velmi kladně přijata odbornou i laickou veřejností. Kromě toho jednotliví členové publikují v odborném tisku. Odborníci z muzea a archeologické společnosti garantují odbornou náplň jak historické stezky, tak i komentářů k životu pravěké vesnice. Členové oddílu Nezmar a dalších zájmových skupin ožíví pět dohodnutých víkendů praktickým předváděním pravěkých činností. Zde mohou využít zkušeností z dlouholeté činnosti v oboru experimentální archeologie a práce s dětmi.

Smysluplnost a životaschopnost tohoto záměru se potvrdila při improvizovaném oživeném víkendu na podzim loňského roku, který měl velký ohlas.

Propagace

Život pravěké vesnice se neomezuje jen na prostor v ZOO, ale bude (a je) prezentován také na internetových stránkách:

Facebook: <http://www.facebook.com/home.php?#!/pages/CAS-Zapadoceska-pobočka/334356217603>

Oddíl experimentální archeologie Nezmar: <http://nezmar.klestil.cz/>

Sdružení Aštera: <http://www.astera.wz.cz>

V materiálech ZOO.

Závěr

Oživení pravěké vesnice v prostorách Zoologické zahrady přinese rozšíření nabídky a oživení programu pro návštěvníky ZOO, což jistě přispěje ke zvýšení prestiže plzeňské ZOO. Tento projekt se může stát každoroční upoutávkou hlavní návštěvnické sezony. Projekt jistě přispěje k zatraktivnění a ke zvýšení návštěvnosti. Titul „Plzeň-evropské hlavní město kultury“ si Plzeň zaslouží. Náš projekt chápeme jako kamínek do mozaiky akcí pro potvrzení oprávněnosti tohoto titulu.

PŘÍLOHY

Mapa pravěké vesnice

